

Kemalizmin kendini yenileyebilecek potansiyeli yoktu

<http://www.anf.bz/news/guncel/kemalizmin-kendini-yenileyebilecek-potansiyeli-yoktu.htm>

June 8, 2013

Son yıllarda Kemalizm ve Kürtler üzerine geliştirdiği tezleriyle öne çıkan ve bu konuda dünyanın önemli üniversitelerinde konferanslar veren Anglia Ruskin Üniversitesinden Kürt araştırmacı yazar Dr. Welat Zeydanlıoğlu ile Türkiye’de Kürtler Kemalizm ve AKP süreci konusunda çarpıcı değerlendirmelerde bulundu.

Zeydanlıoğlu’na Kürtler ve Kemalizm konusunda kafamızın bir yerlerinde duran soruları yönelttik. Örneğin “Kürtler olmasaydı Kemalizm Türkler için nasıl bir ideolojik zemin sunardı” şeklindeki bir sorumuza Zeydanlıoğlu şu çarpıcı cevabı veriyor: “Nazizm’in Yahudilerle ilgili uygulamalarını bir tarafa bırakırsak Almanlar açısından demokrasinin gelişmesine uygun bir ideolojik zemin sunuyor muydu’ gibi bir soruyu kendimize sormuş oluyoruz. Doğası gereği bir aşıdılık kompleksiyle yoğrulmuş ve otoriter-militarist-şovenist bir ruhla hareket ettiği için Kemalizm’in Türklere de demokratik bir ortam sunması mümkün değildi.”

Aynı zamanda Kürdistan üzerine akademik çalışmalar yürüten dünyadaki 500’den fazla araştırmacı ve akademisyenin buluştuğu ortak bir platform olan Kürt Araştırmalar Ağı’nın (Kurdish Studies Network) koordinatörü de olan Zeydanlıoğlu bize Kemalizm ve Kürdistan’da din olgusu, AKP’nin Türkiye’nin ideolojik yapısında yarattığı değişikliklerin niteliği ve Kürt sorununa yaklaşımı konularını değerlendirdi.

KEMALİZMÝ KÜRT SORUNUNDAN BAĐIMSIZ DEĐERLENDÝRMEK ZOR

Kemalizm’i değerlendirirken Kürtlerle ilgili uygulamalarını bir tarafa verirsek Türkler açısından demokrasinin gelişmesine uygun bir ideolojik zemin sunuyor muydu?

Bunu iddia etmek gerçekten zor ve aynı zamanda Kemalizm’i Kürt sorunundan bütünüyle ayırmak güç, çünkü Kemalizm’in hem kuruluşundan gelen çarpıklıklar hem de kuruluş sonrası politikalarını göz önünde bulundurursak pratiği ve uygulamaları kendini tanımlamasında büyük rol oynamıştır. Kemalizm’in Kürt ve Kürdistan politikalarını bir yana bırakmaya yeltensek bile önümüzde Ermeni jenosidini uygulamış bir milliyetçi devlet geleneği var. Onu da bir yana bırakırsak ve kendimizi sadece Cumhuriyetin kuruluş sonrasıyla sınırlarsak bu sefer Musevi, Hıristiyan, Süryani, Yezidi ve diğer dinsel grupların maruz kaldığı politikalar ortada. Onu da bir yana bırakırsak devletin absürt Alevi veya Sünni Ýslam politikası var. Başka bir “ötekiler” olarak solcuların gördüğu muamele ortada.

“Nazizm’in Yahudilerle ilgili uygulamalarını bir tarafa bırakırsak Almanlar açısından demokrasinin gelişmesine uygun bir ideolojik zemin sunuyor muydu” gibi bir soruyu kendimize sormuş oluyoruz. Doğası gereği bir aşıdılık kompleksiyle yoğrulmuş ve otoriter-militarist-şovenist bir ruhla hareket ettiği için Kemalizm’in Türklere de demokratik bir ortam sunması mümkün değildi. Baas ideolojisinin Araplara ne kadar hayrı olmuşsa o kadar. Bu sistem, ona benzeyen başka otoriter ve anti-demokratik sistemler gibi, çarpık iç politik ve ekonomik güç dengelerini doğalmış gibi gösterme pahasına sürekli kendi ötekisini üretmeye ihtiyaç duyan; hatta buna mahkûm olan bir sistemdir. Büyük bir hamle ile kendini yenileyebilecek bir potansiyeli yok, çünkü en küçük bir kritide tahammüllü yok. Farklı düşünebilen, yenilik getirebilecek insanları çok çeşitli biçimlerde cezalandırıyor, hapishanelerde işkencelerden geçiriyor. Vicdanlı aydın insanları, yenilik getireni, farklılık göstereni susturup, sindirip itibarsızlaştırmaya çalışın, bunu başaramadığında ortadan kaldıran, seksen senedir insanların en temel değerlerini ve haklarını çiğneyen ve bunda ısrar eden bir sistem tabiki evrim geçir(e)miyor. Kırıl çıplak diyen kralın hışmına uğruyor. Ama kırıl çırıl çıplak olduğu içinde sistem bir türlü rahat etmiyor. “Öteki” hep görüntüyü ve imajı bozuyor. Her söylediğin havada kalıyor. Kapıdan atsan bacadan giriyor. Türkiye’deki ve Ortadoğu’daki kralın çıplaklık gerçeği Kürt sorunudur, Kürdistan’ın işgalidir.

OTORÝTER VE DARBECÝ

Onun için aynı zamanda Kemalizmi “Kemalizm” yapan da bir anlamda Kürt sorunudur başka her şeyi bir yana bıraksak bile... Kemalizm zaten Kürtlerin ve Kürdistan’ın inkârı ve işgali üzerine kurulmuş bir sistem olduğu için demokrasinin gelişmesine uygun bir ideolojik zemin sunması da bu gerçekliğe aykırı olurdu. Bu sistemik-handikap zaten bunu imkansız kılıyordu. Zaten 19. yüzyılın başlarındaki Türk milliyetçiliğinin içinde oluştuğu ortamın otoriter atmosferini, “Batı” ve Batı modernitesiyle ve dolayısıyla “kendini” toplumuyla kurduğu çarpık ilişki vardı. Sonrasında Soğuk Savaşın oluşturduğu boğucu atmosferi, kendi insanına darbe yaparak toplumsal mühendisliğe soyunmuş ve toplunu sindirmeyi rutinleştirmiş bir ordunun emriyle yönetilen bir sistemin getirdiği kısıtlamaları da göz önünde bulundurursak böyle bir demokrasi potansiyeli imkânsız görünüyor. Demokrasinin olmazsa olmazı ifade özgürlüğüdür. Buda Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca var olmamıştır.

“Vatandaşlarının” (diyelim) yüzde yirmisinin etnik kimliğini, en temel ve sorgulanmaz haklarını inkâr eden bir ana damar politika üzerine kurulmuş, koskoca İslam dinini milliyetçi ve ırkçı bir paradigmanın aleti etmiş, “kendinden” olmayan herhangi bir insanı veya görüşü düşman ilan etmiş, militarist bir talan ve sömürü ekonomisi üzerine kurulmuş ve senelerdir bir sürü uluslararası güç tarafından değişik nedenlerden dolayı ve değişik dönemlerde desteklenmiş böyle bir sistemin kimseye demokrasi vaat edebileceğini sanmıyorum.

DEVLET YÇYİN KÜRTLERYİN “KÜRTLÜDÜ”, “ MÜSLÜMANLIĞINDAN” DAHA TEHLİKELİDYR

Kürtlerin etnisite ve dininin (yani Kürt ve Müslüman olmaları) Kemalizm tarafından büyük tehdit olarak algılandığını vurguluyorsunuz. Ama sonraki dönemlerde devletin Kürt bölgelerindeki dini akımları ve tarikatların desteklediği ve teşvik ettiğini görüyoruz. Bu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kemalizm veya Türk milliyetçiliğinin herhangi bir rengi açısından, Kürtlerin “Kürtlüdü” veya “Kürdistaniliği”, ilk etapta Kürtlerin “Müslümanlığından” daha tehlikelidir. Onun için devletin değişik dönemlerde Kürdistan’da dini akımları desteklemesi yâda bunlara “dokunmaması” devlet açısından “mantıklıdır”. Kürtlük bilincini ortadan kaldırmak için bunları destekler ama zamanı geldiğinde de ortadan kaldırır, ezer, yâda beklemeye alır veya kendisine ekler. Kendi yörelerinde olmayan herhangi bir hareketi veya ideolojiyi sindirir, kontrol altına alıp yönlendirir. Birde Kürtlerin dini pratiklerine ve var olan dini strüktürlere, mesela medreselere, yeni kurulan milli ve üniter sistemde yer yoktu ve bunlar “eski”yi hatırlatan modern olmayı temsil edendi.

Zaten devlet Kürdistan’da “dini” kullanırken her zaman “kendini” dinini yani Türk milliyetçiliğine ve militarizmine endekslenmiş bir “Müslümanlık” anlayışını desteklemiştir. Tabi bu Türkiye’deki Müslümanlığı inanılmaz derecede kirletmiş, İslami vicdandan ve değerlerden uzak, milliyetçiliği Müslümanlık sanan bariz çelişiklere sırtarak cevap veren, Filistin’e ağayıp Kürdistan’a bomba yâdđıran, Dünya Türkçe Olimpiyatları düzenleyip “Somalililere öğrettik bu Kürtlere hala niye Türkçeyi ve medeniyeti öğretilmedi” diye yakınan bir “Müslümanlık” anlayışı ortaya çıkmıştır. Onun için devlet Kürdistan’da sadece ve sadece Kürtlük ve Kürdistanlık bilincini köreltecek ve unutturacak bir din anlayışını destekler. Bugünde olan bundan ibarettir.

AKP’NİN KÜRT POLİTİKASI MANİPÜLATİFTİR

Kürt etnik kimliğinin Türklerin isteğinin dışında politikleşmesi Türkiye’nin ideolojik yapısını nasıl etkiledi?

Devlet söyleminde yarılmalara neden oldu, inkâr söyleminde geri adım atmaya zorlandı, devlet bunun yerine bocalayarak yeni söylemsel stratejiler üretmek ve PKK ile masaya oturmak zorunda kaldı. Beton gibi sunulan milli kimlikte tamir edilemez çatlaklar oluştu. Klasik Kemalist inkâr söyleminin iflasına neden oldu. Burada ilginç olan şöyle bir ayrıntı olduğunu düşünüyorum. Son 30 senelik mücadele ve mobilizasyon inkâra dayalı değerler dizisinin iflasında en büyük rolü oynadı. Ama bir ayrıntıyı öne çıkarırsak buda AKP’nin “reformcu” söyleminin sanki çok devrimci bir şeymiş gibi ortaya çıkmasını kolaylaştırdı. “Artık inkâr yok” deyince çok yeni bir şey söylüyormuş gibi bir atmosfer oluştu. AKP için böyle ilginç bir imkân oluştu ve “yenilik” söyleminin başarısında önemli rol oynadı. Hâlbuki gerçek “Artık inkâr edemiyorum” du ama bunu da uzun

süre ambalajlamayı becerdiler. Burada koskoca Kürt hareketinin etkisini tabî ki böyle bir ayrıntıya indirgemiyorum ama böyle bir ayrıntı var diye düşünüyorum. Kürt etnik kimliðinin devlet kontrolünün dışında gelişmesi devleti klasik inkâr söyleminden geriye adım attırdı. Şimdi devlet artık “inkâr” etmiyor ama aynı sindirme ve imha politikalarını devam ettiriyor. Ama bunu “inkâr” dan ziyade daha manipülatif sembolik ve stratejik hamlelerle sürdürüyor.

MÜSLÜMAN KARDEŞLİĞİ POSTUNA BÜRÜNMÜŞ BİR TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ

AKP'nin devletin Kemalist ideolojisini değiştirdiğine ilişkin genel kanıyı nasıl değerlendirirsiniz?

AKP gerek duyduğu yerde ideolojik ve strüktürel uyarlamalar yaptı ve kendi ihtiyaçları gerektirdikçe yapacaktır. Mesela Irak Kürtlerini hor gören ve aşağılayan kaba söylemlerden uzak duruyor ve burada Kemalist ideolojiyi en azından bu katmanda değiştirdiler diyebiliriz. Ama burada klasik Türk devletinin Kürt politikasını değiştirdiler diye bir sonuca varamıyoruz. Güney Kürtleriyle iyi ilişkiler üzerinden Kuzeydeki Kürtleri kontrol etmeye ve “silah bırakmaları” için etkilemeye çalışıyorlar. Aynı zamanda Güney Kürdistan'da da hem ekonomik hem ideolojik hegemonya kurmaya çalışıyorlar. Bilindiği gibi sistem el değiştiriyor ama sistem değişmiyor. AKP sistemin kurumlarını ve ideolojisini kendine ve ihtiyaçlarına göre kodluyor ve programlıyor. Örneğin YÖKe, Diyanete, RTÜK'e, orduya veya yargıya dokunmuyor. Ama klasik Kemalizmin bazı takıntılarını aşabiliyor, Kürtlerden, Kürt halkından, Diyarbakır zindanından, Ehmedê Xaniden, Şivan Perwerden, dini kardeşlikten bahsedebiliyor, bundan gocunmuyor kendi amaçları ve stratejileri için kullanmaya çalışıyor. Bunu “klasik inkâr”dan “manipülatif tanımaya” geçiş olarak tanımlayabiliriz. İmha ve uzun etaplı asimilasyon politikalarını da aynı zaman diliminde sürdürebiliyor. Kürt sorununu “terör” paradigmasından çıkarmıyor. Kürtleri meclisten atmaya çalışıyor. Zerdüştlük olgusunu Kürtlere karşı bir ötekileştirme aracı olarak kullanabiliyor. Gerekirse zaten varolan söylemsel cephanelikten “Ermeni dölü” gibi “silahları” da rahatlıkla çıkarıp Kürtlere karşı kullanabiliyor. Ama böl-yönet politikasına benzer “tanı-eikleme-erit” politikası ile Kürt hareketini ezmeye-eritmeye çalışıyor. “Tanıyarak” Kürtlerin sisteme tehlikeli gelen taraflarını yontarak, kırarak AKP'deki Kürt milletvekillerini “tanıdığı” gibi tanıyor. Özellikle de sisteme kafa tutan Kürtleri, Müslüman kardeşlik postuna bürünmüş bir Türk milliyetçiliği ile uyumlu ve uslu bir hale getirmeye çalışıyor. Bu noktada klasik Kemalist Kürt politikasıyla ayrışıyor diyebiliriz, ama burada Kürtler açısından yeni bir şey yok, daha da tehlikeli ve manipülatif bir politika var. Son tahlilde Kürtleri Türkleştirilmesi ve “Müslümanlaştırılması” (“Diyanetleştirilmesi”) ve böylece de “uygarlaştırılması”, zorla kontrol altında tutulması ve sindirilmesi gereken bir obje olarak görmeye devam ettiği için “Beyaz Türkler”in yükünü omuzladıklarını rahatça söyleyebiliriz.

KÜRT SORUNUNUN ÇÖZÜMÜ İÇİN TÜRK HALKINI İKNA ETMEK ZOR DEĞİL

Türkiye iktidarı ya da devleti Kürt sorununu çözmek için Türk halkını ikna etmekte güçlük çektiğini iddia ediyor. Bu doğru mu? Türk halkını ikna etmek güç mü?

Şimdi şöyle ikili bir resim var. Bir yandan histerik bir milliyetçi durum var. Türk milliyetçiliği aşırı bir şekilde topluma enjekte edilmiş ve işlenmiş, her gün her yerde yeniden üretiliyor ve her tarafa asılan bayraklar her gün gittikçe büyüyor. Artık sadece devletin veya elitin ideolojisidir diyemiyoruz. Bunun inkâr edilmeyecek günlük faşizan ve holigan bir kitleselliği de var. Bildiğimiz gibi çok ta çabuk provoke edilebiliyor, özellikle de medya tarafından. Bir iki söylentiyle hemen bir iki bin kişi bir araya geliyor veya getiriliyor, bunlar hemen histerik bir kvama gelip Kürtleri linç etmeye kalkışabiliyor. Asker cenazelerinde, gösterilerde bu refleks hemen histerik linç ve pogromlara dönüşebiliyor. Bunun tarihte de bir sürü örneği var. Zaten devlet söylemiyle, milli eğitimle, medyayla, askerlikle, milli bayramlarla, camisiyle vb. ile belli bir milliyetçilik hep pompalanıyor, ayakta tutuluyor. Gerektiğinde direkt Kürtlerin üstüne de sürülebiliyor. Bu potansiyel Türkiye'nin bütün tarihinde olduğu gibi bugünde yerli yerinde durduruluyor ve bekletiliyor.

Ama aynı zamanda biliyoruz ki gerçekten Kürt sorununu çözecek bir irade ve niyet olsa aynı

şekilde meclis, medya, okullar, spor kulüpleri ve zemini, dini kadrolarıyla yani bütün kurumların seferber edilerek barış ve değişim için uygun bir atmosfer yaratılıp ikna geliştirilebilirse Türk halkı barışa karşı çıkmayacaktır. Türkiye’de medyanın rolü her zamanki gibi çok öne çıkıyor, çünkü medya toplum mühendisliğinin hep en önemli ayaklarından birini oluşturmuştur. Onun için resmi duruşa ve tavra bağlı bir durumdan ve süreçten bahsedebiliriz. Eğer uzun etapta sorunu çözecek samimi ve “vicdanlı” bir niyet ve istek olursa; devlet tarafından ve sağlıklı şartlarda eğitimci, insancıl ve mantıklı bir ortam ve amaçları belli bir süreç hazırlanırsa marjinal kesimler hariç Türklerin genelini “çözüm” karşı çıkacağını sanmıyorum.

SADECE “YİY ŞEYLER” OLACAKMIŞ GYBY BYR HAVA ESTYRYLYYOR

Ama Türk devletinin doğasından kaynaklanan handikabı eğer beklenmedik sistemik değişiklikler ve gelişmeler olmazsa sağlıklı bir politikanın ve adil bir çözümün ortaya çıkmasını uzun süre engelleyecektir. Bu ne anlama geliyor? Bugünde olduğu gibi adil, vicdanlı, samimi ve kardeşçe bir çözüm yerine alışageldiğimiz çözümsüzlük, sindirme, inkâr ve imha üzerine kurulmuş “Kürt sorunu yoktur terör sorunu vardır” paradigmasının değişik manipülatif ve sinsî versiyonlarının uygulanması sürüyor. Bu köhnemiş zihniyet üç seçimi üst üste kazanmış ve bu sorunu çözmesi için milyonlarca oy almış olmasına rağmen Kürt kelimesini ağına almadan “çözüm açıklamaları” yapıp pratikte eski zihniyeti kendi çıkarlarına adapte edip devam ettirmesidir. Bu mantık hem Kürtleri siyaset yapmaya çağırır hem de siyaset yaptıkları için içeri tıkar. Sanki bilmiyormuş gibi Kürtler ne istiyor diye durmadan sorar veya bir şeyler yapacakmış, bir şeyler yapıyormuş ve “iyi şeyler” olacakmış gibi bir hava estirerek zaman kazanır, zaman aşımına uğratır. Bir yandan askeri operasyonlar düzenler diğer yandan Kürtlere silah bırakma çağrıları yapar. Her fırsatta Kürtleri bölmeye çalışır. Kürtsüz Kürt sorununu “tartışır”. “Diyarbakır Cezaevini müze yapacağım”dan Diyarbakır’a Türkiye’nin en büyük camisini yapmayı planlama noktasına gelir. Bir sürü iyi niyetli insanın kafasını karıştırır, kendi yörüngesine oturtur, kullanır, harcar. “Yeni” stratejiler uygulayarak “geriye döner.” Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bu zihniyetin “çözümü”, doğası gereği Türkleri de bu manipüle git-gellerinde sürükler, beyinlerini yıkar, kafalarını karıştırır, mazluma karşı zalimin yanında yer aldırır ve gerektiğinde Kürtlerin en temel haklarını bile elde etmemesi için sokaklara döker.

HER MODERNLEŞMENİN BYR KARANLIK TARAFI VARDIR

Kürt elitleri ve Kürtlerin bir kesimi, (örneğin CHP tabanındaki ve hatta BDP eliti içinden bazıları) ismini koysun ya da koymasın (çağdaşlaşma anlamında) modernleşme için Kemalizmi yâda Türk modelini benimsemek gerektiğini düşünüyor. Bunlar var olan sosyal ve ekonomik gerilikleri ancak onlara benzeyerek aşılabileceğine ilişkin kanıyı hala taşıyor. Siz bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu yanlış bir modernleşme anlayışı. Bir kere modernleşmeyi başka modelleri örnek almaktan ve bunu pratikte kendi toplumuna uygulamaktan ibaret olduğunu sanan zihniyetten uzaklaşmak gerekiyor. Bu modernleşme anlayışı kendisi ile birlikte elitist ve yukardan aşağıya zorlamayla uygulanan bir modernleşmeyi de getiriyor. Onun için “Türk modeli”, “Fransız modeli” veya “Alman modeli” gibi tekçi ve kalıpcı modernleşme anlayışından kurtulmak lazım. Bu aynı zamanda çok zor çünkü bu zihniyet asırlardır egemen ve hepimizin içine sinmiş. Bu tip klasik teleolojik modernleşme anlayışı “yeni”yi getirdiğini sanıp “eski”yi ve “modern olmayanı” ortadan kaldırmaya çalışır ve bu dinamiğin doğası gereği bir çatışma içine girer. Herkesi ve her şeyi kendine ve kafasındaki “ideal imaja” benzetmeye çalışır. Tekçidir. Evet, bir devlet kurar, “devrimler” yapar, ulusunu yaratıp “kurtarır”, resmi tarihini yazar, ulusal dilini ve alfabesini oluşturur ve homojenleştirir, millî eğitim sistemini kurar, millî pazarını oluşturur, ulusal medya kanallarını kurar. Ama nasıl ve ne pahasına? Hangi metodlarla? Kimleri sömürerek? Neyi “unutarak” ve neleri “hatırlayarak” yapar bunları? Hangi jenositlerle, hangi katliamlarla, hangi sürgünlerle, kimin hakkını yiyerek, kimlerin ödediği bedeller üzerinden uygulanır bu modernleşme projeleri? Her modernleşmenin bir karanlık tarafı vardır. Avrupa modernleşmesinin hem büyük başarıları hemde derin bir karanlık tarafı vardır. Foucault’nun altını çizdiği gibi “söylenen”in birde “söylen(e)meyen” bir tarafı vardır. Söylen(e)meyen söyleneni rahat bırakmaz, imajını ve rahatını bozar. Söylen(e)meyenin ağır bastığı yerde söylenen hep havada kalır, kendini tamamlayamaz.

Ortadoğu'ya ikinci sınıf kolonyal hegemonya rüyalarıyla "Türkiye modeli" öneren söylem tam da bu yüzden hep havada kalmaya mahkûmdur, çünkü burada Kürt sorunu gibi yüzümüze sırtan devasa bir "söylen(e)meyen" vardır.

KOPYACI BÝR MÝLLÝ BÝLÝNCÝN ÖRNEK ALINACAK YANI YOKTUR

Onun için elitisit ve yukardan aşağı bir biçimde uygulanması kabullenen bir modernleşme anlayışını sorgulamak lazım. Toplumun benimsemediği ve o toplumun sosyo-politik gerçekliklerinden uzak bir modernleşme zaten Kemalist modernleşme gibi yüzeysel ve içi boş kalır. Otoriter, kopyacı ve silah zoruyla modernleşme anlayışının örnek alınacak bir tarafı yok. Türk modernleşmesi tekçilik, kopyacılık ve Batıyla kompleksli bir ilişki üzerinden gelişti. Sağlıklı ve kapsayıcı bir milli kimlik oluşturamadı. Hem "Batı"dan nefret eden, hem de "Batı"ya hayran olan, kendisine ve komşularına "Batılı" bir gözle bakan, kendi insanını ve toplumunu 19. yüzyıldan kalma bir Batılı sömürgeci gibi algılayan, tüketen ama üretmeyen, kopyacı bir milli bilincin örnek alınacak bir tarafı yok. Burada herkesle ama özellikle de kendi sosyo-politik gerçekliğiyle kuruluşundan beri savaş halinde olan, kimseyle bir türlü barışamayan, hatalarından öğrenemeyen ve yanıfta ısrar eden bir devlet mantıdı ve modernleşmeden söz ediyoruz. Hep bir toplumsal mühendislik projesi olarak algılanmış ve böyle uygulanmış. Hala kuruluşundan gelen çarpıklıklarla bocalayan, büyüklük-küçüklük kompleksleri arasında gidip-gelen, krizlerden kurtulamayan ve bir türlü "modernleşemeyen" bir modernleşme projesi.

YENÝ JENERASYONUN NASIL ETKÝ YAPACAĐINI KESTÝRMEK ZOR

Türk aydınları son yıllarda Kürtleri milliyetçilikle suçluyor. Siz Kürtlerin ulusal kimliklerini inşa ettiği bu süreçte milliyetçiliğin (şovenizmin) tuzaklarına düştüğünü düşünüyor musunuz?

Tabiki Kürt halkı, özellikle de Kürt entelektüelleri, Kürt ulusunun inşa ve senkronize edildiği bu önemli dönemde söylemlerine, kullandıkları söylemsel araçlara ve retoriğe çok daha özen göstermelidir. Dışlayıcı olmayan, Kürdistan'ın dilsel, dinsel, kültürel bütün zenginliğini kapsayan ve hazım eden, olgun, kendisiyle, komşularıyla ve dünyayla barışık demokratik ve yurtsever bir "Kurdayeti" tahayyül edebilmeliyiz ve bunun merkezine demokratik bir ruh ve zihniyet oturtabilmeliyiz. Türk, Arap, Fars milliyetçiliklerinin düştüğü tuzaklara Kürt milliyetçiliğinin de düşmesi gerekmiyor ve bu yolda büyük çabalar sarf etmek zorundayız. Ama tabiki Kürt milliyetçiliği de bölgedeki milliyetçiliklerden ve var olan ulus-devlet politikalarından izole yaşamıyor. Onların söylemlerine ve politikalarına tavır alıyor, karşılık veriyor ve bu süreç içinde kendisinde belli bir şekilde yoğruluyor. Senelerin ezilmişliğinin üstüne ırkçı söylemler, Roboski olayı, Van depremine tepkiler gibi gelişmeler zaten var olan yaraları daha da derinleştiriyor. Savaş ortamında büyümüş yeni bir jenerasyon geliyor ve bunun ilerde nasıl bir etki yapacağını kestirmek zor. Eğer Kürtlerin bugüne kadar maruz kaldığı haksızlıkları, zulmü, sürgünleri, işkenceleri, katliamları ve jenositleri göz önünde bulundurursak (bugünkü haliyle) "resmi" Kürt milliyetçiliği çok yumuşak, insani ve kardeşçi bir dil kullanıyor diyebiliriz. Bugün mesela Türk ve Arap siyasetçilerden veya medyalarından duyduğumuz Kürtleri hedef alan şovenist ve ırkçı söylemleri Kürt siyasetçilerden ve Kürt medyasından duymuyoruz. Kürt etnisitesine, diline ve kültürüne önem veren Kürt politikacıları düşünürsek hepsi hala Türklerle kardeşlikten bahsediyor ve sorunu hala haklar, yerel yönetim ve demokrasi ekseninde tartışıyor. Güney Kürdistan'ı örnek alırsak kimseden daha fazla "milliyetçilik" yaptıklarını söyleyemeyiz. Hiç unutmayalım ki bugün Güney Kürdistan'da her seviyede Türkçe eğitim önünde hiçbir engel yoktur ve olmamıştır. Orada eğitimini Türkçe veren onlarca okul ve üniversite var. Kürt diline aynı tavrı Suriye'den, Türkiye'den veya İran'dan gördüğümüzü söyleyebilir miyiz? Onun için Kürtlerin temel olarak etnisite üzerinden hedef alındığı ve fiziken ortadan kaldırılmak istendiği, Türk, Arap ve Fars gibi üç büyük militarist ve şovenist milliyetçiliğinin tahakküm sürdüğü ve Kürtler hariç herkesin devletini edin(ebil)diği bir yüzyılı bırakıp bu baskıcı düzenin sistematik bir şekilde devam ettiği yeni bir yüzyıla girdiğimiz bu dönemde Kürtleri "milliyetçilik yapmakla" suçlamak bana absürd geliyor.

AVRUPA GENELÝNDE "ETNO-POLÝTÝK" BAZLI SORUNLAR ÇÖZÜLDÜ

Avrupalı entelektüeller Kürt sorununu nasıl algılıyor?

Tabii "Avrupalı entelektüeller" diye homojen bir grup yok, ama son otuz sene içinde hem dünya hem de entelektüel çevreler Kürtlerin varlığını öğrendi ve Kürt sorununu değişik seviyelerde kavradı. Kürtler ve Kürt sorunu üzerine değerli akademik ve diğer çalışmalar bu anlamda önemli bir rol oynadı. Avrupa'daki Kürt aydınlar da bu anlamda ciddi mücadele verdi. Genellemeler yaparsak ve Türkiye ve Kuzey Kürdistan'dan bahsederek aydın çevreler Türkiye'nin Kürtleri ezdiğini, haklarını tanımadığını ve genel anlamda ciddi insan hakları ihlalleri olduğunu farkındalar. Artık Kürt sorunu yoktur dersin üstüne gülerler. Örneğin akademik bir forumda Türkiye üzerine bir sunuş yapıyorsan şu veya bu şekilde Kürtlerle ilgili bir soru gelecektir, eskisi gibi resmi tezler rahatça ifade edilemiyor.

Genel bir sempati var Kürtlere karşı diyebiliriz ama mesela Filistin sorununda olduğu gibi bir engajman ve bilgi birikimi yok. Çoğu aydın Türkiye'nin Kürt politikasına ve Kürtlerin en temel haklarının hala neden inkâr edildiğine anlam veremiyor tabii. Mesela bir örnek vereceksem, Kemalizm, Batılılaşma ve Kürt sorunu üzerine olan doktora tezimi ona karşı savunduğum tanınan ve Türkiye'yi de yakından bilen Amerikalı bir Osmanlı uzmanı bana Türkiye'nin Kürt sorununu çözmekte niye bu kadar zorlandığına hiç anlam veremediğini aktarmıştı. Bu tabii anlaşılır çünkü Avrupa genelinde bakarsak "etno-politik" bazlı sorunlar, özellikle Batı Avrupa'da ciddi anlamda çözüldüler. Kuzey İrlanda, Katalonya, Bask, Korsika Galler, Yskoçya sorunları artık şu veya bu şekilde çözüldüler. Doğu Avrupa'da da bazı sorunlar devam etse de ciddi gelişmeler kaydedildi ve mesela Kosovo bağımsızlığını elde etti. Federal, otonomi ve başka formüller etrafında sorunlar silahlı yâda silahsız muhataplarıyla direk yâda indirekt oturularak aşıldı ve çözümler bulundu. Çünkü çözüm niyeti ve isteği vardı. Avrupa gündeminden bu tip sorunları çıkardı, başka şeylerle boğuşuyor şimdi.

Welat Zeydanlıoğlu kimdir: Tatvan doğumlu. Eski Kürt politikacı avukat Veysi Zeydanlıoğlu'nun oğlu. Zeydanlıoğlu ailesiyle 12 Eylül darbesinden sonra yurtdışına çıkmak zorunda kaldı. İsveç'te büyüdü, ilk ve orta öğrenimi burada yaptı. Lisans, mastır ve doktorasını İngiltere'deki Anglia Ruskin Üniversitesinden tamamladı. Kemalizm ve Kürt sorunu, Kürtlerin medyada temsili, devlet şiddeti ve söylemi konularında değişik uluslararası ve yerel yayınlarda yayınlanmış çalışmaları var. Bunların arasında işkence üzerine akademik çalışmaları ile tanınan Amerikalı bir profesör ile birlikte "Haklar, Vatandaşlık ve İşkence: Kötülük, Hukuk ve Devlet" adlı bir derleme kitabı da bulunuyor. Bu çalışmada "Diyarbakır Askeri Cezaevinde İşkence ve Türkleştirme" adlı bir makalesi de yer alıyor. Doktora çalışmasından alınan "Beyaz Türk'ün Yükü: Oryantalizm, Kemalizm ve Türkiye'de Kürt Sorunu" adlı çalışması değişik çevrelerde yankı uyandırdı. Yakında Türk devletinin Kürtçe dili üzerindeki uygulamalarını analiz eden makalesi uluslararası bir dil sosyolojisi dergisinin Kürt dili üzerine olan özel sayısında yayınlanacak. Bunun dışında (Cengiz Güneş'le) Kürt sorunu üzerine İngilizce bir kitap çalışması sürdürüyor Aynı zamanda 2009'da kurduğu Kürtler ve Kürdistan üzerine akademik çalışmalar yürüten dünyadaki 500'den fazla araştırmacı ve akademisyenin buluştuğu ortak bir platform olan Kürt Araştırmaları Ağı'ı 'Kurdish Studies Network' ün (www.kurdishstudiesnetwork.wordpress.com) yöneticisi.